

Oddelenie sťažností a petícií

Váš list číslo/zo dňa	Naše číslo 4/2023-pet.-9.1 66137/2023	Vybavuje/kontakt Mgr. Haluška 02 5956 2602	Dátum 8. augusta 2023
-----------------------	---	--	--------------------------

Vec

Petícia za odmietnutie zámeru vyhlásiť zóny v Národnom parku Poloniny a zmeny jeho hraníc a ochranných pásiem – oznámenie výsledku vybavenia petície

Ministerstvu životného prostredia Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“) bola dňa 18. mája 2023 doručená petícia označená ako „*Petícia za odmietnutie zámeru vyhlásiť zóny v Národnom parku Poloniny a zmeny jeho hraníc a ochranných pásiem*“ (ďalej len „petícia“), ktorú ste podľa sprievodného listu podali v mene petičného výboru ako osoba určená na zastupovanie v styku s orgánom verejnej moci. Petícia obsahovala Vami podpísaný sprievodný list a 289 podpisových hárkov s 6714 podpismi.

Podľa názoru osôb podpísaných v petícii, predloženým zámerom vyhlásenia zón v Národnom parku Poloniny (ďalej len „NP Poloniny“) a zmeny jeho hraníc a ochranného pásma (ďalej len „zámer“) dôjde v preukázateľnej miere k zníženiu kvality života miestneho obyvateľstva znížením hodnoty pozemkov, nemožnosťou uplatnenia svojich základných práv a slobôd využívať svoj súkromný majetok, likvidácii drobných podnikateľov a živnostníkov a v neposlednom rade zámer poškodí miestnu samosprávu v podobe obcí, ale aj VÚC, bude viesť k výpadkom na daniach z nehnuteľností v chránených územiach a podielových daniach, čo bude mať za následok nemožnosť podieľať sa na spolufinancovaní rozvojových projektov v regióne a ohrozí výkon samosprávnych kompetencií a pravdepodobne povedie k zvyšovaniu miestnych daní a poplatkov. Na základe uvedených dôvodov žiadate, aby sa proces zonácie NP Poloniny v podobe uvedenej v zámere zastavil a došlo k prepracovaniu zámeru za účasti zástupcov vlastníkov pozemkov, samospráv, urbárskych spoločností a poľovníckych združení.

Ministerstvo za účelom pokračovania diskusie a s cieľom nájsť možné kompromisné riešenie návrhu zonácie NP Poloniny listom č. 38797/2023, 4/2023-pet.-9.1 zo dňa 27. júna 2023 ponúklo zástupcom petičného výboru osobitné rokovanie, ktoré sa následne uskutočnilo dňa 10. júla 2023 o 13:00 hodine na ministerstve. Rokovania sa zúčastnili zástupcovia petičného výboru, ministerstva a zástupcovia Správy Národného parku Poloniny so sídlom v Stakčíne (ďalej

len „Správa NP Poloniny“). V rámci uvedeného prerokovania bola zo strany petičného výboru predložená dodatočná žiadosť o zapracovanie pripomienok k navrhovanej zonácii NP Poloniny, ktorú ministerstvo prevzalo. Predložené pripomienky budú v rámci ďalšieho procesu návrhu zonácie riadne posúdené, pričom boli čiastočne prerokované už na spomínanom rokovaní uskutočnenom dňa 10. júla 2023 a čiastočne sú zodpovedané aj v tomto oznámení výsledku vybavenia petície.

S poukazom na vyššie uvedené a v súlade s § 5 ods. 5 a 6 zákona č. 85/1990 Zb. o petičnom práve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o petičnom práve“) Vám bolo zároveň oznámené, že petícia bude vybavená v lehote najneskôr do 60 pracovných dní odo dňa jej doručenia.

Na základe prerokovania petície a odborného stanoviska vecne príslušného organizačného útvaru ministerstva, a to sekcie ochrany prírody a biodiverzity, si Vám dovoľujeme zaslať nasledovné stanovisko k jednotlivým požiadavkám a argumentom uvedeným v petícii.

K otázke petičného výboru, prečo vôbec vznikla potreba novej zonácie NP Poloniny, ktorú podľa ich názoru odmieta väčšina dotknutých obyvateľov predmetného regiónu, ministerstvo uvádza, že proces zonácie NP Poloniny sa realizuje v súlade s cieľmi na úrovni Európskej únie (EÚ) a vládou schválenej Envirostratégie 2030, ako aj v zmysle ustanovení zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ochrane prírody“).

K požiadavke petície, aby bol proces zonácie NP Poloniny v aktuálnej podobe zastavený a došlo k prepracovaniu návrhu zonácie za účasti zástupcov vlastníkov pozemkov, samospráv, urbárskych spoločností a poľovníckych združení, ministerstvo konštatuje, že takýto krok by bol neúčelný z viacerých dôvodov:

- a) zámer zonácie vychádza z odborných poznatkov o výskyte biotopov a druhov európskeho aj národného významu spracovaných v projekte ochrany NP Poloniny a jeho ochranného pásma (SKUEV0229 Bukovské vrchy, SKUEV0210 Stinská, SKUEV0234 Ulička, SKUEV0387 Beskyd a SKUEV4088 Lúky za Karcabou);
- b) takmer celé územie NP Poloniny je súčasťou území medzinárodného významu, vrátane lokality svetového prírodného dedičstva UNESCO Staré bukové lesy a bukové pralesy Karpát a iných regiónov Európy a tiež európskej sústavy chránených území Natura 2000, zonácia prispeje aj k plneniu týchto medzinárodných a EÚ záväzkov;
- c) územie NP Poloniny je chráneným územím od roku 1977 a aktuálnym zverejneným zámerom zonácie NP Poloniny sa v súlade s § 17 ods. 1 písm. b) a § 19 ods. 1 a 6 zákona o ochrane prírody navrhuje úprava hraníc NP Poloniny pričlenením územia prírodnej rezervácie Rydošová k územiu NP Poloniny;
- d) zonáciou dôjde k spresneniu hraníc národného parku a jeho ochranného pásma a ich stotožnenia s aktuálnymi hranicami parciel v katastri nehnuteľností a
- e) práve proces zonácie je príležitosťou pre vyjasnenie pripomienok a hľadanie konštruktívnych riešení.

Zámer zonácie NP Poloniny bol oznámený v súlade s § 50 ods. 1 zákona o ochrane prírody, podľa ktorého orgán ochrany prírody je povinný oznámiť zámer na základe predloženého projektu ochrany. Okresný úrad Prešov zverejnením zámeru zonácie NP Poloniny dodržal zákon o ochrane prírody a následne vo veci zvolal prerokovania s pripomienkujúcimi subjektmi, ktoré sa konali dňa 4. apríla 2023 (so zástupcami subjektu Lesy SR, š. p.), 24. apríla 2023 (so zástupcami Urbárskej spoločnosti pozemkové spoločenstvo Ulič, ako aj s vlastníkami pozemkov v k. ú. Ulič), 25. apríla 2023 (so starostami dotknutých obcí), 22. mája 2023 (s vlastníkami pozemkov v k. ú. Ruské) a 23. mája 2023 (s vlastníkami pozemkov v 16 katastrálnych územiach a so zástupcami pozemkových spoločenstiev, ktorých pozemky sa nachádzajú v NP Poloniny a jeho ochrannom

pásme). Rokovanie so zástupcami poľovných združení bolo na ich žiadosť presunuté na 21. jún 2023. Následne bol predmetný zámer prerokovaný tiež na úrovni ministerstva v súvislosti s podanou petíciou dňa 10. júla 2023. Okresný úrad Prešov zvolal prerokovania so všetkými subjektmi, ktoré podali písomné pripomienky. Ministerstvo zároveň dodáva, že tieto rokovania budú pokračovať na odbornej úrovni aj naďalej a vo veci bude hľadať spoločný kompromis ako z hľadiska potrieb ochrany prírody, tak aj z hľadiska sociálnoekonomických potrieb regiónu.

K obave, že navrhovanou zonáciou dôjde v preukázateľnej miere k zníženiu kvality života miestneho obyvateľstva znížením hodnoty pozemkov, ministerstvo uvádza, že podľa súčasného zámeru zonácie NP Poloniny sa navrhované zvýšenie stupňov ochrany týka štátnych pozemkov a len na menšej výmere aj neštátnych pozemkov v súvislosti so zosúladením právnej ochrany nárazníkovej zóny B2 lokality svetového dedičstva UNESCO (uznesenie vlády Slovenskej republiky č. 508 zo 14. októbra 2019). Celková výmera pozemkov v neštátnom vlastníctve, na ktorých sa navrhuje zvýšenie stupňa ochrany, je 46,65 ha.

V inej časti územia dôjde k zníženiu stupňov ochrany na pozemkoch v neštátnom vlastníctve, a to na výmere 178,3140 ha. Z uvedených dôvodov, podľa názoru ministerstva, nedôjde k zníženiu hodnoty pozemkov miestneho obyvateľstva.

Podotýkame, že pozemky v chránených územiach má vlastník možnosť v porovnaní s vlastníkom pozemkov mimo chránených území zhodnotiť poberaním rôznych druhov priamej podpory, ktorá sa vlastníkom vypláca zo štátneho rozpočtu a z finančných prostriedkov EÚ. Takými sú aktuálne napr. platby v rámci sústavy Natura 2000 – poskytnú sa žiadateľovi, ktorý hospodári na poľnohospodárskej pôde v územiach európskeho významu (ÚEV) nachádzajúcich sa v 4. (zóna B) a 5. stupni ochrany (zóna A), alebo na lesných pozemkoch s 5. stupňom ochrany (zóna A). Platby na lesnícko-environmentálne a klimatické služby a ochranu lesov sa poskytnú žiadateľovi za vykonávanie lesnícko-environmentálnych a klimatických záväzkov na oprávnených plochách v ÚEV v 3. a 4. stupni ochrany, teda pozemky zón C a B (priama podpora 111,44 EUR/ha/rok) a v chránených vtáčích územiach (CHVÚ) – priama podpora 123,75 EUR/ha/rok. Celé územie NP Poloniny sa prekrýva s ÚEV a CHVÚ a predmety ochrany v ÚEV a CHVÚ sú zároveň predmetmi ochrany NP Poloniny.

K argumentu petície, že zonáciou dôjde v preukázateľnej miere k zníženiu kvality života miestneho obyvateľstva nemožnosťou uplatnenia svojich základných práv a slobôd využívať svoj súkromný majetok, ministerstvo uvádza, že zámer zonácie NP Poloniny predstavuje spravodlivú rovnováhu medzi právom vlastníť majetok a právom na priaznivé životné prostredie, neohrozuje vlastnícke právo jednotlivca a k obmedzeniu vlastníckeho práva dochádza v súlade s Ústavou Slovenskej republiky a Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Ako je uvedené vyššie, podľa zverejneného zámeru zonácie sa navrhuje zvýšenie stupňov ochrany najmä na štátnych pozemkoch, t. j. nedochádza k ďalšiemu obmedzeniu vlastníckeho práva oproti súčasnému stavu. Pri zvýšení stupňa ochrany na neštátnych pozemkoch na výmere cca 46 ha z dôvodu už vládou schválených hraníc lokality Svetového prírodného dedičstva UNESCO vzniká vlastníčkovi pozemkov nárok na náhradu za obmedzenie bežného obhospodarovania v súlade so zákonom o ochrane prírody a Ústavou Slovenskej republiky. Tieto náhrady, predovšetkým finančné náhrady, sú za obmedzenie bežného obhospodarovania z dôvodov ochrany prírody vyplácané aj v súčasnosti.

V petícii je ďalej vyjadrená tiež obava, že zonáciou dôjde k likvidácii drobných podnikateľov a živnostníkov. V dodatku k petícii predloženom na prerokovaní petície odznela v tejto súvislosti požiadavka, aby k navrhovanej zonácii bola vypracovaná tiež dopadová štúdia na celý región vrátane samospráv a súkromných vlastníkov. K tejto požiadavke ministerstvo uvádza, že vplyvy na zamestnanosť a na podnikateľské prostredie budú spolu s ďalšími predpokladanými vplyvmi spresnené v doložke vybraných vplyvov, ktorú vypracúva ministerstvo spoločne so

Správou NP Poloniny, a ktorá je povinnou súčasťou materiálov predkladaných na rokovanie vlády Slovenskej republiky. Ak zástupcovia petičného výboru disponujú podkladmi relevantnými pre zhodnotenie sociálnych vplyvov, vplyvov na zamestnanosť, podnikateľské prostredie a to negatívnych, či pozitívnych, ministerstvo tieto údaje uvíta a budú zohľadnené nielen pre dopracovanie uvedenej doložky vybraných vplyvov, ale aj na dopracovanie ďalších relevantných častí materiálov predkladaných na rokovanie vlády Slovenskej republiky. Ministerstvo je presvedčené, že ochrana prírody predstavuje nové príležitosti pre regionálny rozvoj a podporu drobných podnikateľov a živnostníkov a prináša nové investície do regiónu. Ako príklad uvádzame projekt Prešovského samosprávneho kraja cyklistického okruhu Poloniny trail, v rámci ktorého sa spustila výstavba nových a rekonštrukcia existujúcich cyklotrás v časti Stakčín a Starina – Ruské v celkovej dĺžke 23 km. Na ich realizáciu využije európske, štátne aj vlastné zdroje spolu vo výške 11,2 milióna EUR. Projekt v Poloninách okrem cyklotrás počíta aj s ďalšími aktivitami, ktoré prispievajú k rozvoju cestovného ruchu a vyzdvihnutiu tunajšieho kultúrneho dedičstva. Jednou z nich je podpora tvorby nových pracovných miest v tejto oblasti. V rámci iniciatívy Catching up Regions sú cez rezort hospodárstva podporení tunajší malí a strední podnikatelia, ktorých projektové zámery za 4,5 milióna EUR prinesú modernizáciu miestnych ubytovacích zariadení a inovácie služieb v cestovnom ruchu. V NP Poloniny sa v súčasnosti realizuje trinásť rozvojových projektov mäkkého turizmu, ktoré získali podporu ministerstva a financované sú z Plánu obnovy a odolnosti SR. Ich celková alokácia je 8 696 207 EUR.

Ďalším bodom petície je obava, že navrhovaná zonácia poškodí miestnu samosprávu v podobe obcí, ale aj VÚC, výpadkom na daniach z nehnuteľností v chránených územiach a podielových daniach, čo bude mať za následok nemožnosť podieľať sa na spolufinancovaní rozvojových projektov v regióne a ohrozi výkon samosprávnych kompetencií a pravdepodobne povedie k zvyšovaniu miestnych dani a poplatkov.

Ministerstvo tento argument berie na vedomie. Podľa § 4 ods. 1 písm. am) zákona č. 587/2004 Z. z. o Environmentálnom fonde a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov „*Prostriedky Environmentálneho fondu možno poskytnúť a použiť na ochranu a starostlivosť o životné prostredie na území národných parkov a zlepšenie kvality života obyvateľov obcí, ktorých katastrálne územia sa nachádzajú v národných parkoch, a podporu trvalo udržateľného rozvoja týchto obcí.*“ Podľa tohto ustanovenia bola v roku 2022 prvýkrát zverejnená Špecifikácia činností podpory formou dotácie pre podporu obcí, ktorých katastrálne územie sa nachádza v národných parkoch a kde prešla zmena kategorizácie z hospodárskych lesov na lesy osobitného určenia. Úspešnými žiadateľmi podpory boli v roku 2022 obce Ulič a Zboj: Obec Ulič bola podporená v hodnote 23 090 EUR (opatrenia na zvýšenie úrovne ochrany starostlivosti o životné prostredie) a obec Zboj bola podporená v hodnote 10 000 EUR (Starostlivosť o zeleň v obci ZBOJ – NP Poloniny). Environmentálny fond oznámil 7. júla 2023, že výška finančných prostriedkov určená pre Špecifikáciu činností podpory formou dotácie na rok 2023 pre Oblasť: Ochrana a starostlivosť o životné prostredie na území národných parkov¹ je 1 000 000 EUR², pričom v prílohe 2 b je zoznam 11 obcí v NP Poloniny, v ktorých došlo k zmene kategorizácie lesov na lesy osobitného určenia, čo je vyššou prioritou podpory pre túto špecifikáciu činností podpory. Všetky aktuálne špecifikácie a výzvy aj z roku 2022 a iných rokov (archív) sú zverejnené na webovom portáli <https://envirofond.sk/>.

V rámci prerokovania petície bol v súvislosti s navrhovanou zonáciou diskutovaný tiež problém obmedzovania výkonu poľovníckeho práva a povinností, ktoré dotknutým subjektom vyplývajú zo zákona č. 274/2009 Z. z. o poľovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, a tiež v súvislosti so šírením afrického moru ošípaných.

¹ <https://envirofond.sk/ochrana-a-starostlivost-o-zivotne-prostredie-na-uzemi-narodnych-parkov-oblast-np/>

² <https://envirofond.sk/2023/07/07/vyska-financnych-prostriedkov-alokacia-pre-oblast-np-ochrana-a-starostlivost-o-zivotne-prostredie-na-uzemi-narodnych-parkov/>

Ministerstvo aktívne hľadá spôsoby riešenia takýchto prípadov premnoženej zveri vo všetkých regiónoch, vrátane NP Poloniny a vo vzťahu k africkému moru ošípaných vydalo osobitné usmernenie pre orgány a organizácie ochrany prírody.

Ministerstvo uznáva problém týkajúci sa obmedzovania poľovníckych práv v navrhovanej zóne „A“ NP Poloniny a na rokovaní dňa 10. júla 2023 objasnilo možnosť udelenia výnimky podľa § 29 zákona o ochrane prírody. Výnimku môže vydať v odôvodnených prípadoch okresný úrad v sídle kraja na určité aj dlhšie obdobie. Toto je možné zo strany ministerstva uviesť v rámci dôvodovej správy k nariadeniu vlády, ktorým sa vyhlasujú zóny národného parku.

Ako jeden z ďalších problémov súvisiacich so zonáciou NP Poloniny petičný výbor vidí tiež nedostatočné zásobovanie palivovým drevom. V tejto súvislosti petičný výbor navrhol, aby sa zo zóny „A“ v národnom parku vyhradilo 20 % na ťažbu dreva. K uvedenému Správa NP Poloniny uviedla, že v rámci návrhu zonácie boli pri každej obci v území národného parku vyčlenené časti, kde bude možné ťažbou dlhodobo dostatočne pokrývať potreby palivového dreva. K výmere jednotlivých zón ochrany v NP Poloniny ministerstvo pripustilo možnosť určitých kompromisov, konkrétne hodnoty v tomto štádiu avšak neboli prezentované, nakoľko toto bude výsledkom podrobnej analýzy Správy NP Poloniny a následných pracovných stretnutí so zástupcami dotknutých obcí.

V závere ministerstvo podotýka, že v rámci následných krokov prípravy návrhu zonácie NP Poloniny sa aj naďalej bude snažiť primerane zohľadniť ako záujmy ochrany prírody, tak aj sociálnoekonomické potreby daného regiónu.

Na základe vyššie uvedených skutočností, týmto oznámením považujeme Vašu petíciu z hľadiska zákona o petičnom práve v znení neskorších predpisov za zodpovedanú.

S pozdravom

Ing. Zuzana Domsitzová
vedúca oddelenia